

Nr 14

Utlåtande i anledning av motion om inrättande av ett riksdagsmuseum.

- I motionen I: 10 av herr *Bengtson* hemställes att riksdagen skall
- a. besluta om inrättande av ett riksdagsmuseum,
 - b. ge riksdagens förvaltningskontor i uppdrag att planlägga för erforderliga lokaler åt museet samt
 - c. utse en styrelse för museet.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor och fullmäktige i riksbanken har till utskottet avgivit yttranden över motionen.

Motionen

För allmänheten skulle det, anför motionären, vara av stort intresse att kunna få se handlingar och föremål från den tid av över 500 år som riksdagen arbetat. En stor del av det avsedda materialet förvaras emellertid på platser dit allmänheten inte har tillträde. Ytterligare föremål av musealt intresse tillkommer, påpekas det, i samband med övergången till enkamarsystem. Motionären förordar därför att ett riksdagsmuseum inrättas, helst inrymt i riksdagshuset men eventuellt i stället organiserat som en avdelning exempelvis vid statens historiska museum. Även riksbankens samlingar av historiskt värdefulla föremål borde kunna innefattas däri. Ett beslut i ämnet bör enligt motionärens mening fattas snarast, så att erforderliga lokalutrymmen kan ingå i planerna för det permanenta riksdagshuset.

Remissyttrandena

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor framhåller inledningsvis att det inom en institution som riksdagen under årens lopp växer upp ett bestånd av föremål och handlingar av sådan karaktär att de är lämpade att ställas ut permanent eller tillfälligt eller i annan form hållas tillgängliga för allmänheten. Förvaltningskontoret har vidtagit vissa åtgärder för att möjliggöra detta, säger styrelsen och anför:

Sålunda har i anslutning till utredningen av riksdagens lokalfrågor det förut oöverskådliga och spridda beståndet av *ritningar* och *modeller* förtecknats och ordnats i ett ritnings- och ett modellarkiv, förlagda till kvar-

teret Rosenbad. En inte obetydlig del av dessa ritningar och modeller kunde därefter ställas till förfogande för den utställning i kvarteret Vinstocken (f. d. Skandinaviska banken) vid Gustav Adolfs torg, som förvaltningskontoret och byggnadsstyrelsen ordnade våren 1968 i anslutning till publiceringen av byggnadsstyrelsens utredning »Riksdagens hus». I samband med en vindsröjning i riksdagshuset har förvaltningskontoret vidare tillvaratagit några oskadade exemplar av *gipsmedaljonger* av den typ som nu hänger i riksdagshusets korridorer och deponerat dessa i Stockholms stadsmuseum. Innan skadade exemplar av gipsmedaljonger m. m. därefter förstördes ombesörjde förvaltningskontoret bl. a. med hänsyn till det personhistoriska intresset fotografering av medaljongerna, ca femtio stycken. Fotografierna förvaras inom förvaltningskontoret. De gipsmedaljonger, som nu hänger i riksdagshuset, avser styrelsen att tillvarata vid en om- eller nybyggnad. Förvaltningskontorets ritningsarkiv och Stockholms stadsmuseum förfogar över diapositiv och bildmaterial över riksbyggnadernas uppförande.

En annan grupp av föremål som förvaras i riksdagshuset och som sedan föregående år håller på att inventeras genom förvaltningskontoret är *möbler* t. ex. från ståndsriksdagen. Ett par av ståndens talmansstolar från tiden för riksdagens förläggning på Riddarholmen har identifierats med hjälp av riksdagens samling av talmansporträtt. I fråga om ytterligare någon sådan möbel pågår identifieringsundersökning. I samband med flyttningen till riksdagens provisoriska lokaler vid Sergels torg kan anledning finnas att från det nuvarande riksdagshuset tillvarata en och annan möbel, som ej kommer till användning i provisoriet, utöver de inemot 230 rumsinredningar som förutsatts skola medföras och alltjämt nyttjas där.

Åtskilliga gåvor i form av *målningar, skulpturer och andra konstföremål* har överlämnats till riksdagen i samband med jubileer etc. Vidare har riksdagen själv anskaffat en inte obetydlig porträttsamling. Inom sistnämnda kategori är i motsats till vad som anföres i motionen samtliga porträtt f. n. upphängda i riksdagens lokaler. Övriga porträtt och andra målningar är depositioner från Nationalmuseum. Både gåvorna, riksdagens egen konstsamling och depositionerna från Nationalmuseum är f. n. tillgängliga i sammanbindningsbanan, klubbbrummen, trapphallarna, statsrådskorridoren m. fl. platser. En del av konstföremålen hänger — utöver klubbbrummen — i lokaler som inte är tillgängliga för allmänheten. I riksdagsbiblioteket finns omfattande samlingar av riksdagsmannaporträtt.

Vad slutligen angår *handlingar och litteratur* utöver förutnämnda ritningar och därtill hörande material förvarar riksdagsbiblioteket i egenskap av riksdagens arkivorgan (utom förvaltningskontoret) arkivhandlingar och litteratur. Enligt uppgift från riksdagsbiblioteket befinner sig huvuddelen av mera betydelsefulla riksdagshandlingar i riksarkivet som dess egendom eller som deposition. Den litteratur som i detta sammanhang kan förtjäna nämnas utgöres av dels riksdagstryck, dels litteratur om riksdagen inklusive dess lokaler och omgivning.

Styrelsen redovisar därefter några programpunkter ur det av styrelsen år 1967 fastställda och av riksdagen i sina huvuddrag godkända preliminära lokalprogrammet för ett om- eller nybyggt riksdagshus:

I det preliminära lokalprogrammet, som f. n. bearbetas inför arkitekttävlingen, har upptagits dels ytor för en utställningslokal i anslutning till receptionen, dels förvaltningskontorets ritnings- respektive modell- och

handlingsarkiv. Utställningslokalen har tänkts kunna rymma en aktuell och vägledande modell över det permanenta riksdagshuset till tjänst för besökande, planskiss samt montrar. I lokalen förutsätts ett tid efter annan varierande material i montrarna kunna utställas, t. ex. det kostnär- ligt utformade riksdagsbeslutet, andra riksdagshandlingar och litteratur samt föremål. Montrarna och utställningslokalen över huvud har dock inte tänkts få museikaraktär bortsett från något enstaka föremål, utan närmast dels fylla en praktisk funktion, den vägledande för besökande i huset, dels en i övrigt informativ funktion, t. ex. om riksdagens arbete med anknytning till större händelser i riksdagens liv och arbete. I båda fallen har styrelsen alltså tagit sikte på aktualiteter, endast undantagsvis på illustrationer genom handlingar eller föremål av ett historiskt förlopp eller faktum. Lokalen har därför inte avsetts för uppställning av möbler eller liknande föremål även om de representerar ett historiskt intresse. Ritnings- och modellararkiven har däremot mera karaktären av förvarings- lokaler. Det kan dock knappast bli tal om att öppna dessa för allmän- heten.

Styrelsen säger sig i princip anse att föremål av den typ som riksdagen innehar bör så långt möjligt levandegöras och på lämpligt sätt infogas i riksdagens miljö för att där fullgöra en praktisk eller estetisk funktion. Om föremålen inte lämpar sig därför kan det enligt styrelsens mening övervägas att i någon form visa dem för allmänheten. Under alla förhål- landen avser styrelsen att tillvarata och låta vårda vissa föremål, som vid inflyttningen i ett om- eller nybyggt riksdagshus förtjänar att bevaras för framtiden. Sådana föremål kan då utnyttjas för tillfälliga utställnings- arrangemang inom eller utom riksdagshuset. Föremålen bedömes emel- lertid inte vara så många eller av den art att de motiverar ett permanent riksdagsmuseum. Förvaringen av bevarade föremål säger sig styrelsen av- se att planera på sådant sätt att de kan framtagas och visas i samband med tillfälliga utställningar. Styrelsen föreslår med hänvisning till det sagda att motionen inte skall föranleda någon riksdagens åtgärd.

Bankofullmäktige bekräftar att inom riksbanken finns bevarat en del material av musealt intresse. Somliga föremål har dock, meddelar full- mäktige, överlämnats till Statens historiska museum och Nordiska mu- seet. Några aktuella planer på att inom riksbanken söka sammanställa en utställning finns ej, säger fullmäktige, men om riksbanken skulle kom- ma att inrymmas i nya lokaler kunde det möjligen förtjäna prövas om man inte borde anordna en mer eller mindre permanent exposition av fö- remål från äldre tider. Med hänsyn härtill skulle fullmäktige helst se att föremål av musealt intresse bibehölls inom banken och ej överfördes till ett eventuellt blivande riksdagsmuseum. Fullmäktige tillägger att, även om riksbanken av historiska skäl blivit riksdagens bank, parlamentarisk historia och centralbankshistoria är två så skilda utvecklingslinjer att det skulle te sig främmande att till ett och samma specialmuseum samman- föra expositioner kring dessa båda temata.

Utskottet

Motionärens förslag om inrättande av ett riksdagsmuseum är föranlett av omsorg om att intressanta föremål och handlingar som belyser riksdagens historia skall bli bevarade och hållas tillgängliga för allmänheten. Vid övergången till enkammarssystem och den därav föranledda flyttningen till nya lokaler tillkommer, påpekar motionären, ytterligare föremål som bör bevaras, även om de inte omedelbart tycks ha karaktären av museiobjekt.

Det utförliga yttrande som styrelsen för riksdagens förvaltningskontor avgivit över motionen ådagalägger att förvaltningskontoret är väl medvetet om den antikvariska aspekten av ansvaret för riksdagens lokaler och inventarier. Det framgår också av yttrandet att styrelsen övervägt olika utställningsarrangemang, bl. a. i en särskilt för ändamålet avsedd lokal i det planerade nya permanenta riksdagshuset. Dessutom förordar styrelsen att man utnyttjar möjligheten att infoga äldre föremål i riksdagens levande miljö på sådant sätt att de där fullgör en praktisk eller estetisk funktion.

I motionen framförs också tanken att ett riksdagsmuseum skulle kunna innefatta material ur riksbankens samlingar. Bankofullmäktige — i vars ställningstagande motionären deltagit — visar liksom förvaltningskontorets styrelse förståelse för motionens huvudsyfte. Hellre än ett med riksdagen gemensamt museum vill fullmäktige dock tänka sig en särskild exposition av föremål från riksbanken, ett projekt som skulle kunna aktualiseras om riksbanken kommer att inrymmas i nya lokaler.

De av förvaltningskontorets styrelse och av bankofullmäktige anvisade åtgärderna tillgodoser, såvitt utskottet kan finna, i allt väsentligt motionärens önskemål. Med betoning av att utskottet fäster stor vikt vid att de antikvariska synpunkterna beaktas för såväl riksdagens som riksbankens del hemställer utskottet därför

att riksdagen avslår motionen I: 10.

Stockholm den 25 mars 1969

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åke Larsson (s), Palm (s)*, Stefansson (fp), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp)*, Lundin (s)*, Manne Olsson (s) och Brundin (m);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Hagnell (s), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Larsson i Umeå (fp), Rask (s) och Stridsman (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.